

Kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel

INFORMATION TILL DIG SOM SÄLJER FOLKÖL, TOBAK OCH LÄKEMEDEL

Den 1 maj 2014 ändras alkohollagen (2010:1622), tobakslagen (1993:581) och lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel, så att kommunen kan göra kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel. I det här informationsbladet berättar vi vad lagändringarna innebär för dig som säljer folköl, tobaksvaror och receptfria läkemedel.

Vad är ett kontrollköp?

Ett kontrollköp innebär att en person över 18 år med ett ungdomligt utseende testar om det går att handla folköl, tobak eller läkemedel utan legitimation.

Varför ändras lagen?

Lagen ändras för att ge kommunen, som är tillsynsmyndighet, bättre möjlighet att kontrollera att den som säljer folköl och tobaksvaror förvissas sig om att kunden fyllt 18 år. Samma sak gäller för läkemedel då kommunen är kontrollmyndighet.

Åldersgräns och ålderskontroll

Enligt alkohollagen, tobakslagen och lagen om handel med vissa receptfria läkemedel får inte folköl, tobak och receptfria läkemedel, inklusive nikotinläkemedel, säljas eller lämnas ut till en person under 18 år. Den som lämnar ut varan ska förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år.

Att förvissa sig om att kunden har uppnått rätt ålder gör man enklast genom att be om legitimation. Om säljaren är osäker på att kunden har fyllt 18 år ska säljaren begära legitimation. Om kunden inte har eller vägrar visa legitimation ska kunden inte få köpa folköl, tobak eller läkemedel.

Hur gör kommunen kontrollköp?

Kommunen får möjlighet att genomföra kontrollköp från den 1 maj 2014. Kontrollköp är en metod som kommunen får använda i sin tillsyn för att kontrollera att den som lämnar ut folköl, tobak eller läkemedel i detaljhandeln i samband med försäljning förvissas sig om att den som köper varan har uppnått rätt ålder.

Resultatet från kontrollköpet ska användas som underlag för att skapa en dialog mellan kommunen och dig om skyldigheten att förvissa sig om att den som köper varan är över 18 år.

En kommun får anlita en person som har fyllt 18 år för att utföra kontrollköpen och kommunen har rätt att genomföra kontrollköp utan att i förväg berätta det för dig som säljer varorna. Däremot så ska kommunen snarast efter kontrollköpet underrätta dig om resultatet.

Ett kontrollköp får inte användas av kommunen som underlag för någon administrativ åtgärd mot näringsidkaren. Det betyder att kommunen till exempel inte får meddela dig som är näringsidkare försäljningsförbud på grund av vad som kommit fram vid kontrollköpet.

Varför behövs kontrollköp?

De flesta som säljer folköl, tobak och läkemedel är bra på att informera och skylta om åldersgränsen 18 år men rutinerna för ålderskontroll kan bli bättre. Kontrollköp är en bra metod för att kontrollera detta och stödjer dig som näringsidkare att förbättra dina rutiner samt upprätthålla åldersgränsen.

I det efterföljande samtalet mellan kommunen och dig som näringsidkare kan kommunen försäkra sig om att du och din personal har förstått regelverket på området och utveckla skälen till varför det finns en åldersgräns för tobak, folköl och läkemedel. Kommunen får även möjlighet att informera om riskerna med att inte begära legitimation. Försäljning av folköl, tobak eller läkemedel till någon under 18 år olaglig och den som säljer varorna kan dömas till böter eller fängelse.

FÖR MER INFORMATION KONTAKTA DIN KOMMUN.

KOM IHÅG att informera dina anställda om att ni kan få besök av någon som utför ett kontrollköp!

Alkohol och tobak är beroendeframkallande och medför hälsorisker. Åldersgränsen begränsar tillgängligheten för ungdomar och förhindrar tidiga alkohol- och/eller tobaksdebuter. Receptfria läkemedel som används eller hanteras på fel sätt kan orsaka stor skada. I detaljhandeln, förutom på apotek, finns inte möjligheten för ungdomar att få farmaceutisk rådgivning. Åldersgränsen är därför viktig för att förbättra folkhälsan i Sverige och förhindra felanvändning av läkemedel.

Du som är näringsidkare ansvarar för att organisera försäljningen på ett sådant sätt att kunder under 18 år inte kan köpa varorna. Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ung persons ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år.

Näringsidkares egenkontroll

Näringsidkaren är skyldig att utöva särskild kontroll över försäljningen av folköl, tobak och läkemedel. Detta kallas för egenkontroll. Egenkontrollen innebär att du som näringsidkare måste ha ett egenkontrollprogram där det framgår vilka rutiner du och din personal ska arbeta efter för att följa lagarnas försäljningsregler. Något av det viktigaste är att rutinerna finns för att säkerställa att åldersgränsen 18 år kan upprätthållas. Du som näringsidkare måste även ge din personal det stöd och den information de behöver för att kunna följa bestämmelserna vid försäljning.